

Tidlige spor av spinnevekstene hamp (*Cannabis sativa*), lin (*Linum usitatissimum*) og brennesle (*Urtica dioica*) i Norge

Per-Arvid Åsen, Naturmuseum og botanisk hage, Universitetet i Agder, Kristiansand, Norge

Dokumentasjon av spinnevekstene hamp, lin og nesle i Norge bygger på funn i gravhauger, arkeologiske utgravninger, begravelser og eksisterende tekstiler (ofte i middelalderkirker) som er bestemt og datert. I tillegg kommer arkeobotaniske funn av planterester, frø og pollen, vesentlig fra våre middelalderbyer med omgivelser. I overenskomsten mellom kong Magnus Lagabøte og biskop Jon Raude i 1277, ble det blant annet bestemt at tiende skulle kreves inn av lin og hamp, noe som indikerer dyrkning på denne tiden. Den magiske runeinskriften «*lina laukaR*» som er funnet i Norge, tyder på at linklede var kjent i det 4. årh. Det er også enkelte stedsnavn hvor lin og hamp inngår som kan føres tilbake til middelalderen (Hafsten 1956).

Hamp og trolig hampedyrking er kjent siden 400 år e. Kr. med funn av frø og pollen, i tillegg kommer noen få gravfunn av tekstilerester av hamp. Lomentepet av hamp fra Lomen stavkirke er datert til 1165-1260 (Hjorth 1909, Øye 1998, Skoglund et al. 2013)

Lin er dokumentert med flere tekstiler fra gravfunn tilbake til vikingtid (800-1050) i tillegg til pollen og frøfunn (Lukesova et al. 2017, Vedler 2005). Oppsiktsvekkende er et funn av 171 forkullede linfrø sør for Stavanger, datert til omkring 700-400 f.Kr (sen bronsealder-tidlig jernalder), og sammenstillinger av forkullingsforsøk og målinger, er tolket dithen at det linet som ble dyrket her var spinnelin og ikke oljelin (Lundberg 2017).

Eneste dokumentasjon på at fibrene til **nesle** er blitt brukt til tekstil er et båtfunn i myr på Sunnmøre, hvor det også ble funnet neslestengler, sannsynligvis nedlagt til røtning, datert til omkring 700 e.Kr. (Shetelig 1929). Det er hevdet at nesle ble brakt til Island fra Norge i Landnåmstiden (fra ca. 870 e.Kr. og fremover) og pollenfunn er dokumentert under hele middelalderen på Island (Larsson et al. 2012).

Referanser

- Hafsten, U. (1956). "Lindyrkning." *Univ. i Bergen. Små godbiter fra saml. Ser. 2.* **1956**(14): 1/*Bergens Tidende* 7. januar 1956.
- Hjorth, J. (1909). "Undersøgelser af forhistorisk uld og tøjrester." *Stavanger Museum Aarshefte 1908* **19**: 2-24
- Larsson, I., et al. (2012). "Medeltida klostergrunder på Island vegetation och flora kultur- och reliktväxter samtida växtnamn. Rapport från ett forskningsprojekt 2009–2011." *Sveriges lantbruksuniversitet LANDSKAP TRÄDGÅRD JORDBRUK Rapportserie Rapport 2012*(12): 99 s. + 93 Bilag.
- Lukesova, H., et al. (2017). "Identifying plant fibre textiles from Norwegian Merovingian Period and Viking Age graves: The Late Iron Age Collection of the University Museum of Bergen.(Report)(Author abstract). *Journal of Archaeological Science: Reports* **13**: 281-285.
- Lundberg, I. (2017). Norges första oljeexploatering?: En arkeobotanisk och morfometrisk undersökning av linfrön från Eikebakken, Norge. Norway's first oil exploitation?: An archaeobotanical and morphometric study of flax seeds from Eikebakken, Norway. 70 s.
- Shetelig, H. (1929). Kvalsundfundet og andre norske myrfund av fartøier, *Bergens museum.* 73 s.
- Skoglund, G., et al. (2013). "Viking and early middle ages Northern Scandinavian textiles proven to be made with hemp." *Scientific Reports* 18.10.2013.
- Vedeler, M. (2005). Medieval Clothing in Uvdal, Norway. Archäologische Textilfunde: *NESAT 9: Nordeuropäisches Symposium für archäologische Textilien, Braunwald, 18.–20. Mai 2005.* 7 s.
- Øye, I. (1998). Middelalderbyens agrare trekk. Bergen, *Bryggens museum.* 75 s.